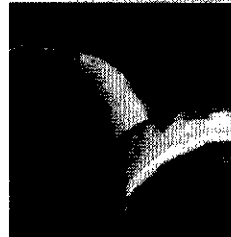
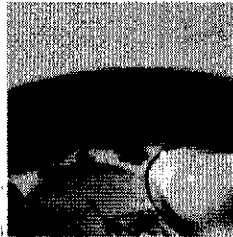
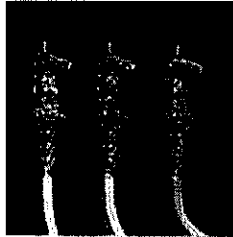


INSTITUTE
FOR
JEWISH
CONTINUITY

OPPORTUNITIES FOR LIFE-LONG LEARNING



7504 SEVEN MILE LANE · BALTIMORE, MD 21208

410-415-3755 · INFO@GOIJC.ORG · WWW.GOIJC.ORG



Ethics & Ethos: Timeless Lessons from the Weekly Parsha

Chukas

Missed Opportunities

Rabbi Shmuel Silber

June 12, 2013



THIS COURSE IS DEDICATED IN MEMORY OF:

אסתר חנה זיל בת צבי ופרומה עלקא פייגא בת מאיר ופשא לאה זיל נח בן אברהם ופייגא זיל
MAY THEIR SOULS BE BOUND IN THE EVERLASTING BOND OF LIFE תהא נשמתם צרורות בצרור החיים

1. במדבר פרק כ

א וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבַר־צִן בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשֶׁב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וַתָּמֶת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר שָׁם: כ וְלֹא־הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן: ג וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּוְעֵנוּ בְּגֹועַ אֲחִינוּ לִפְנֵי יְהוָה: ד וְלָמָּה הִבַּאתֶם אֶת־קֹהֶל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵינֵינוּ: ה וְלָמָּה הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהַבְיֵא אֲתָנוּ אֶל־הַמְּקוֹם הַרְעָה הַזֶּה לֹא | מְקוֹם זֵרַע וַתֹּאנְהוּ וְגִפְן וְרִמּוֹן וַיְמִים אֵין לְשִׁתּוֹת: ו וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקֹּהֶל אֶל־פְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיִּרְאוּ כְבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם:

1. The entire congregation of the children of Israel arrived at the desert of Zin in the first month, and the people settled in Kadesh. Miriam died there and was buried there. 2. The congregation had no water; so they assembled against Moses and Aaron. 3. The people quarreled with Moses, and they said, "If only we had died with the death of our brothers before the Lord. 4. Why have you brought the congregation of the Lord to this desert so that we and our livestock should die there? 5. Why have you taken us out of Egypt to bring us to this evil place; it is not a place for seeds, or for fig trees, grapevines, or pomegranate trees, and there is no water to drink. 6. Moses and Aaron moved away from the assembly to the entrance of the Tent of Meeting, and they fell on their faces. [Then] the glory of the Lord appeared to them.

2. במדבר פרק כ

ז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ח קַח אֶת־הַמַּטֵּה וְהִקְהַל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אַחִיד וְדַבְּרְתֶם אֶל־הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִימּוֹ וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֶּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם:

Verse 7: Ad-noy spoke to Moshe, saying. Verse 8: "Take the staff and assemble the community, you and Aharon your brother, and speak to the rock in their presence that it may give forth its water; you will then bring forth for them water from the rock, and give drink [to] the community and their livestock."

3. במדבר פרק כ

ט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֵּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ: י וַיִּקְהָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקֹּהֶל אֶל־פְּנֵי הַסֶּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם שְׂמַעוּ־נָא הַמַּיִם הַמֵּן־הַסֶּלַע הַזֶּה נּוֹצֵיא לָכֶם מַיִם: יא וַיִּרְם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַסֶּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעַמַיִם וַיִּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשֶׂת הָעֵדָה וּבְעִירָם:

Verse 9: Moshe took the staff from before Ad-noy, as He instructed him. Verse 10: Moshe and Aharon assembled the community before the rock; [Moshe] said to them, "Listen, you rebels! Can we extract water from this rock for you?" Verse 11: And Moshe raised his hand and struck the rock with his staff twice; water rushed out abundantly, and the community and their livestock drank.

4. במדבר פרק כ

יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכֵן לֹא תִבְיֵאוּ אֶת־הַקֹּהֶל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם: יג הִמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁ בָּם:

Verse 12: Ad-noy said to Moshe and Aharon, "Because you did not believe in Me to sanctify Me in the presence of Bnei Yisroel; therefore, you will not bring this congregation into the land that I have given them." Verse 13: They are the waters of dispute where Bnei Yisroel contended with Ad-noy, and He was sanctified through them.

Approach #1

5. רמב"ן במדבר פרק כ פסוק ח

א. והקורבן מן הדברים שנאמרו בזה, והוא טוב לדחות השואל, הם דברי רבינו חננאל שכתב כי החטא הוא אמרם (פסוק י) המן הסלע הזה נוציא לכם מים, וראוי שיאמרו יוציא ה' לכם מים, כדרך שאמרו (שמות טז ח) באת ה' לכם בערב בשר לאכול וגו', וכן בכל הנסים יודיעום כי ה' יעשה עמם להפליא, ואולי חשבו העם כי משה ואהרן בחכמתם הוציאו להם מים מן הסלע הזה, וזהו לא קדשתם אותי (דברים לב נא).

ב. ומעשה הראשון בצור אמר (שמות יז ו) הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב, ושבעים הזקנים רואים עמוד הענן עומד על הצור והגס מתפרסם כי מעשה ה' הגדול הוא, אבל בכאן לא ראו דבר וטעו במאמר משה ואהרן. ויתכן שיאמר בזה "מעלתם ב"י" (דברים לב נא), כי הנהנה מן ההקדש נקרא מעילה. וכן "מרייתם פ"י" (להלן כז יד), שהוא צוה ודברתם אל הסלע לעיניהם, והטעם שאתקדש לעיניהם... ויהיה "לא האמנתם ב"י" (פסוק יב) יוצא אל בני ישראל, או הוא לשון חזוק, לא התחזקתם להקדישני לעיניהם...

Approach #2

6. רמב"ן במדבר פרק כ פסוק ח

א. וה"ר רבי משה (סוף פ"ד משמנה פרקים) סבר בו סכרא, ואמר כי משה רבינו ע"ה חטאו הוא שנטה לצד הרגזנות באמרו שמעו נא המורים, דקדק עליו הש"י שיהיה אדם כמוהו כועס לפני עדת בני ישראל במקום שאין ראוי בו הכעס, וכל כיוצא בזה בדין האיש שהוא חלול השם, מפני שמתנועותיו כלם ומדבריו היו למדין והיו מקוין להגיע בהם אל הצלחות העולם הזה והעולם הבא, ואיך יראה עליו הכעס והוא מן הפעולות הרעות ולא תבא כי אם מתכונה רעה מתכונות הגפוש..... וכל מה שיאמר או יעשה יבחנוהו... והנה התרנו ספק מספקי התורה שנאמרו בו דברים רבים ונשאל פעמים רבים אי זה חטא חטא, וראה מה שנאמר בו ומה שאמרנו בו אנחנו, והאמת יורה דרכו. אל דבריו ז"ל:

ב. והוסיף הבל על הבלים. שהכתוב אמר "מרייתם פ"י" שעברו על דברו, ואמר "לא האמנתם ב"י" שלא האמינו בו, אין העונש בעבור שכעס.

Approach #3

7. גור אריה (מאת המחז"ל) במדבר פרק כ פסוק יב אות ז

אמנם כאשר חרע האמת, כי שני החטאים מה שאמר "שמעו נא המורים", וכן מה שהכה את הסלע פעמים הכל חטא אחד. ומפני שרבים נבוכים בפירוש ענין זה, ולא ידעו לעמוד על אמתת החטא, יש לפרש החטא הזה. דע, כי החטא של משה ואהרן כדכתיב בקרא "יען אשר לא האמנתם ב"י להקדישני וגו'", ודבר זה מה שהכו פעמים אל הסלע כאשר נעשה להם נס, כי זהו יציאת מן האמנתו, כי עשו מעשה זה דרך כעס, ומי שעושה מצות השם דרך כעס, כפרט כאשר נעשה להם נס כזה, כמו שעשו הם, שיאמרו "שמעו נא המורים", וכן שהכו אל הסלע, אין זה אמתת.

כי האמונה הוא מי שכוחו בו יתברך, אין לו בו רק שמחה, שזה ענין אמונה, שמאמין בו ולבוטח בו, ועם הבטחון השמחה. אבל עם הכעס אין כאן אמונה. ומה שהכו פעמים יורה זה על מעוט האמונה ובטחון בו, ולכך הוא כועס. ודבר זה ידוע, כי מי שאינו מאמין ובוטח בו יתברך בבטחון גמור, הוא ככעס וכמכאובות.

והנה שני הדברים, האחד מה שאמר "שמעו נא המורים", ומה שהכו בצור פעמיים, הכל היפך האמונה. ולכך תמצא פעמים אומרים ר"ל שהחטא מה שהכה צור פעמיים, ופעמים אומרים שהחטא מה שאמר "שמעו נא המורים", והכל ענין אחד, שבשעה שעשה השם יתברך נס להם, היה להם להוסיף אמונה ובטחון, ועם האמונה ובטחון אין כאן כעס.

MAHARAL - Rav Judah Loew ben Bezalel, (c. 1520 – 17 September 1609) widely known to scholars of Judaism as the Maharal of Prague, or simply The MaHaRaL, the Hebrew acronym of "Moreinu ha-Rav Loew," ("Our Teacher, Rabbi Loew") was an important Talmudic scholar, Jewish mystic, and philosopher who served as a leading rabbi in the city of Prague in Bohemia for most of his life.

Approach #4

8. קדושת לוי - פרשת חקת ד'ה ודברתם

Ⓚ

Ⓚ

Ⓚ

גדולה צריך אתה לעשות מה שנבראת, דהיינו להוציא מים לישראל, אבל עתה שהוכיח את ישראל בדברים קשים שמעו נא' כו', הוצרך להכות את הסלע לעשות רצון ישראל, ונמצא זה גרם את זה וטעם אחד הוא ג'.

וזהו הרמז י'ען לא האמנתם בי להקדישני וזהו בני ישראל, כי זה שמוכיח את ישראל בטוב יכול גם הוא להשיג את העם זה השכל. וזה הרמז להקדישני 'לעיני בני ישראל, כמאמר חכמינו ז"ל (שהש"ר א, טו) 'עיני עדה', חכמי עדה', שגם הם ישיגו זה השכל:

והחילוק שביניהם, זה שמוכיח את ישראל בטוב, מעלה את נשמת ישראל למעלה למעלה, ומספר תמיד בצדקת ובגדולת ישראל כמה גדול כוחם למעלה, וראוי הוא להיות מנהיג על ישראל, וזה שמוכיח את ישראל בדברים קשים אינו בבחינה הזאת, והנה זה שמוכיח את ישראל בטוב ומספר תמיד בגדולת ישראל וצדקתם, אז כל הדברים הנבראים בעולם צריכין לעשות מעצמם הרצון של ישראל לדבר שנבראו, דהיינו בשביל ישראל (ע"י רש"י בראשית א, א: ויק"ר לו, ד), אבל אם אינו מספר ומעלה צדקת ישראל, אז צריך להכריח כל הנברא בהכרח גדול לעשות מה שנברא, דהיינו לעשות רצון ישראל.

והנה משה אמר בכאן שמעו נא המורים', הוכיח את ישראל בדברים קשים, ולכך הוצרך להכות את הסלע לעשות מה שנברא, כי אילו היה מעלה את ישראל כנ"ל, וכמו שהיה כוונת הקב"ה 'ודברחתם אל הסלע', כי אז היה מדבר אל הסלע: אתה שנבראת בשביל ישראל והם במעלה

ודברתם אל הסלע לעיניהם גר י'ען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל (כ, ה-יב). הנה רש"י והרמב"ן חולקים בחטא של משה, אחד מפרש (רמב"ן ססוק ח בשם הרמב"ם) על שאמר לישראל שמעו נא' כו', ואחד מפרש (רש"י ססוק יא-יב) על שהכה את הסלע. והנראה שטעם אחד הוא, כי זה גרם זה. והנה יש שני בחינות במוכיח שמוכיח את ישראל שיעשו רצון הבורא ברוך הוא, אחד שמוכיח בדברים טובים, דהיינו שאומר לכל איש ישראל גדול מעלתו ומקום מקור מחצב נשמתו, אשר באמת נשמת ישראל חצובה למעלה מכטא הכבוד (וה"ק ח"א קיג, א), וגודל הנחת רוח אשר להבורא יתברך כביכול ממצות כל איש ישראל, וגודל השמחה אשר בכל העולמות בעשות איש ישראל מצות הבורא ברוך הוא, ובוזה התוכחה משה את לב בני ישראל לעשות רצון הבורא ברוך הוא, לקבל כל איש מישראל עול מלכות שמים עליו. ויש שמוכיח את ישראל בדברים קשים ובדברי ביושים, עד שהם מוכרחים לעשות רצון הבורא.

R. Levi Yitzchak (Derbremdiker) of Berdichev was born circa 1740 / 5500 to his father R. Meir, who was Rabbi of Huskav, Galicia. R. Levi became close to R. Dov Baer, the Maggid of Mezerich, and R. Shmuel Shmelke of Nikolsburg, and became one of the greatest of Chassidic leaders. He served as rabbi of a number of Jewish communities in Poland, including Pinsk, and in 1785 / 5545 was appointed the Rabbi of Berdichev, where he died in 1810 / 5570.

Ⓚ